

NEDERLANDS IN HET HOGER BEROEPSONDERWIJS

Truus Vrancken

VOORAF

Een van Uw bestuursleden belde mij op n.a.v. een artikel in 'BEROEPSONDERWIJS' nr. 2 over NEDERLANDS IN HET HOGER BEROEPSONDERWIJS. Hij vroeg mij ook in 'MOER' hierover iets te vertellen. Ik wil hier graag gevolg aan geven. Wel heb ik de indruk dat weinig H.B.O.-docenten uw blad lezen of lid van de V.O.N. zijn.

Zoals bekend wil de Minister van Onderwijs met ingang van het komende schooljaar het vak NEDERLANDS bij het H.B.O. niet meer verplichten. Dat bericht kwam als een koude douche, niet alleen op mij, ook op de collega's en studenten van de opleiding Diëtetiek in Den Haag, waar ik dat vak geef. En zoals na een koude douche het bloed harder gaat stromen, zo ging het ook bij ons. We werden warm van verontwaardiging en voor mij persoonlijk was dát op zichzelf weer hartverwarmend.

Waar gaat het om? Wat maakt het voor verschil als Nederlands geen verplicht vak meer is? Om tot een H.B.O.-opleiding toegelaten te worden moet de student toch tenminste H.A.V.O. hebben.

Misschien zegt U: dan heeft hij in totaal zo'n elf jaar Nederlands gehad en dat is toch zo langzamerhand wel genoeg.

Misschien zegt U: als hij zijn moedertaal nu nóg niet beheerst, leert hij het toch nooit meer.

Misschien zegt U: aan de universiteit krijgt de student ook geen Nederlands.

Ik wil hier even op ingaan.

Laat ik beginnen bij de academici. Als ik hun geschriften (brieven, artikelen, studieboeken, enz.) lees, als ik hun lezingen hoor, als ik merk hoe zij hun patiënten, cliënten, studenten informeren en instrueren, dan zie ik nogal wat gebreken. Zelfs als zij een behoorlijke stijl schrijven, een duidelijke lijn in hun betoog brengen, de juiste informatie geven, dan nog blijken zij bij veel mensen niet goed over te komen.

Uitzonderingen daargelaten, natuurlijk.

Als ik anderen dan academici in het vizier neem, dan blijkt het bovenstaande ook voor hen te gelden. Ik vind bovendien, dat hij die na M.A.V.O., H.A.V.O. etc. gaat werken of een beroepsopleiding volgt, niet kritisch is ten opzichte van de mondelinge en schriftelijke informatie die hij krijgt. Ik vind ook dat hij op vergaderingen heel vaak zijn mond niet durft opendoen. Meestal heeft hij de grootste moeite zijn gedachten en gevoelens zo onder woorden te brengen, dat de ander hem begrijpt.

Nu wil ik U graag vertellen hoe ik probeer inhoud te geven aan mijn lessen. Omdat ik vind dat ik beroepsgericht les moet geven, vraag ik me af: wat kan mijn vak bijdragen om de student te vormen tot een optimaal functionerend diëtist. En dan kom ik tot de volgende antwoorden (samen met collega's Nederlands van de andere diëtetiek-opleidingen in het land):

A een diëtist moet zich verstaanbaar kunnen maken voor ALLE mensen van hoog tot

laag.

- B** een diëtist moet zich kritisch kunnen opstellen t.o.v. alle informatie die hij krijgt. Dat geldt voor de informatie die de patiënt hem geeft evengoed als voor de informatie door de arts. Dat geldt bovendien voor de vak-informatie (vakbladen, congressen enz.). Ik zwijg dan nog maar over de - soms als een proefschrift aandoende - reclames die hij op zijn bureau vindt.

Hoe probeer ik dat te bereiken?

- 1 Ik leer hem (of liever: probeer hem te leren) een nieuw taalgebruik: korte zinnen, eenvoudige woorden, beeldende, concrete taal. Ik leer hem moeilijke teksten zó te vertalen, dat de inhoud dezelfde blijft, maar begrijpelijk wordt, óók voor de man die alleen maar lagere school heeft. Als hij zelf schrijft: folders op voedingsgebied, dieetvoorschriften e.d., leert hij dat zo, dat IEDEREEN begrijpt waar hij het over heeft. Dit alles speelt ook een rol bij de mondelinge taaloverdracht.
- 2 Ik leer hem kritisch lezen. Hij leert zichzelf de vraag stellen: Welke informatie geeft de schrijver mij? Is die informatie juist? Wat wil de schrijver dat ik doe, vind, voel? Doe ik dat ook, vind ik dat ook? Als dat niet zo is, hoe komt dat dan? enzovoort.
- 3 Ik leer hem praten. In vraaggesprekken, discussies, spreekbeurten leert hij zijn gevoelens en gedachten onder woorden te brengen. Leert hij hoe hij manipulatie kan vermijden. Leert hij bovendien zijn medestudent te observeren en kritiek op hem te leveren.
- 4 Ik probeer zo veel als maar mogelijk is, mijn lessen te integreren met vakken als psychologie, didaktiek, voedingsleer, receptenleer. Dat zou nog véél meer moeten, maar daarvoor ontbreekt nú al het geld. En dat vind ik niet alleen, de vakdocenten vinden dat mét mij.

Ik hoop dat ik U zo een beeld heb kunnen schetsen, van wat er in de lessen Nederlands aan de orde komt. Nu kan ik me voorstellen dat U zegt: dat is leuk (of misschien: niet leuk) voor de opleiding Diëtetiek, maar wat hebben andere H.B.O.-ers ermee te maken? Als die er niets mee te maken zouden hebben, dan had ik niet zoveel van Uw aandacht durven vragen. Nu ga ik zelfs nog even door en vraag U: Wat de student diëtetiek bij mij leert, leert hij dat niet evengoed aan de sociale academie? Geldt dat niet evenzeer voor de H.T.S.-er, de fysio-therapeut, de aanstaande leraar, of welke andere H.B.O.-er ook?

Ik hoop dat U met 'ja' antwoordt. Dan zult U met mij eens zijn dat het een absoluut verkeerde 'budgetaire aanpassing' (een gewoon mens noemt dat gewoon 'bezuiniging') zou zijn om het vak Nederlands facultatief te maken.

TOT SLOT

Ik heb het probleem niet uitputtend behandeld. Dat is ook niet mijn bedoeling. Ik heb b.v. niet gesproken over het feit dat deze manier van Nederlands geven m.i. sterk democratiserend werkt. Ik heb ook niet gesproken over een heel ander punt: Als de student in de toekomst Nederlands kan kiezen, houdt dat tegelijkertijd in, dat hij het

kan laten schieten. En juist die student die zich zwak voelt in Nederlands, zal dat doen. Dat is dan helaas ook degene, die het het hardst nodig heeft.

Omdat de V.O.N. zitting heeft in de Commissie Modernisering Moedertaalonderwijs zou het bepaald niet uitgesloten zijn, dat zij - evenals andere instanties - invloed heeft op het bezuinigingsplan van de minister.

Ik vraag U: laten de H.B.O.-docenten onder U er met elkaar over praten. Zij kunnen misschien een protest-nota opstellen die de V.O.N. dan aan de minister kan sturen. Eén vergadering daarover kan voldoende zijn. Even een briefkaartje aan het bestuur van de V.O.N., t.z.t. krijgt U dan - mits er voldoende belangstelling is - een uitnodiging.